

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره انتشارات دانشگاه شیراز

۳۹۷

مُرَوَّارِیدِ شَرْق

(زندگی و شعر ایلیا ابوماضی)

تألیف:

دکتر سید فضل الله میر قادری دکتر جواد دهقانیان
دانشیار دانشگاه شیراز استادیار دانشگاه هرمزگان

سرشناسه : میر قادری ، فضل اللہ ، ۱۳۳۷

عنوان و نام پدید آور : مروارید شرقی (زندگی و شعر ایلیا ابو ماضی) /

تالیف فضل اللہ میر قادری ، جواد دهقانیان .

مشخصات نشر : شیراز : دانشگاه شیراز ، مرکز نشر ، ۱۳۸۸ .

مشخصات ظاهری : ۱۵۴ ص .

فروست : انتشارات دانشگاه شیراز : ۳۹۷ .

شابک : ۲۰۰۰۰ ریال : ۵-۴۰۲-۴۶۲-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی : فیبا .

یادداشت : کتابنامه بصورت زیر نویس .

موضوع : ابوماضی ، ایلیا ، ۱۸۸۹ - ۱۹۵۷ م .

موضوع : نویسندگان عرب - لبنان - سرگذشتنامه .

موضوع : شعر عربی - قرن ۲۰ م - تاریخ و نقد

شناسه افزوده : دهقانیان ، جواد ۱۳۵۳ -

شناسه افزوده : دانشگاه شیراز ، مرکز نشر

رده بندی کنگره : ۱۳۸۸ م ۲۰۸ م ۴۸۴۶ / PJA

رده بندی دیوی : ۸۹۲ / ۷۱۶

شماره کتابشناسی ملی : ۱۹۳۰۴۲۸

www.ketab.ir

مروارید شرق

تألیف: دکتر سید فضل الله میرقادری. دکتر جواد دهقانیان

صفحه آرایی: زهرا سبحانی

چاپ اول: ۱۳۸۹

ناشر: مرکز نشر دانشگاه شیراز

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۳۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۲-۴۰۲-۵

حق چاپ برای مرکز نشر دانشگاه شیراز محفوظ است

شورای انتشارات دانشگاه شیراز :

دکتر مصطفی سعادت (معاون پژوهشی و رئیس شورای انتشارات)

دکتر محمد علی رنجبر (رئیس مرکز نشر)

دکتر حسن ایزدی

دکتر مهدی محبی

دکتر محمد علی گودرزی

دکتر محمد جواد سلیمانپور

دکتر نظام الدین فقیه

دکتر ایوب کریمی جشنی

دکتر نجفقلی کریمیان

دکتر مظفر اسدی

دکتر محمد امامی

فهرست مطالب

موضوع

صفحه

الف

مقدمه.....

فصل اول: ایلیا ابو ماضی در عرصهٔ حیات

۲ اوضاع سیاسی لبنان

۲ اوضاع اجتماعی لبنان

۴ اوضاع ادبی لبنان

۶ مروری بر زندگی نامهٔ ایلیا ابوماضی

۱۳ مبارزات سیاسی

۱۳ انجمن قلم

۱۵ مروری بر مهمترین آثار شاعر

۲۰ ابوماضی و مطبوعات

۲۲ شعر در نظر ابوماضی

۲۲ دین و الحاد

۲۶ ابو ماضی از دیدگاه منتقدان

۳۰ سمبولیسم در ادب عربی

۳۲ سمبولیسم در شعر ایلیا ابوماضی

۳۳ اندوه و یأس

۳۶ تغییر در واقعیت

۳۹ دنیای بی‌نهایت ایلیا ابوماضی

۴۴ سمبولیسم اجتماعی

۴۸ سعادت در شعر ابوماضی

صفحه	موضوع
۵۲	فصل دوم: گزیده‌ای از اشعار ایلیا ابوماضی همراه با شرح
۵۳	ابسمي
۵۴	ابقسم
۵۸	الأسرار
۶۰	أنا
۶۲	أيها القلم
۶۵	التينة الحمقاء
۶۸	الحجر الصغير
۷۰	الضفادع و النجوم
۷۲	الطلاسم
۹۸	عش للجمال
۱۰۱	العميان
۱۰۵	العنقاء
۱۱۱	العيون السود
۱۱۷	غرامية
۱۲۰	فلسطين
۱۲۴	فلسفة الحياة
۱۳۱	قطرة الطل
۱۳۳	الكریم
۱۳۵	كن بلسماً
۱۴۱	المساء

١٤٨	هدية العيد
١٥٠	منايع
١٥٢	كتابنامه ايليا ابوماضي

www.ketab.ir

مقدمه

از جمله آسیب‌هایی که انسان در جوامع در حال توسعه با آن روبروست، عدم استفاده‌ی بهینه از تجربیات گذشتگان است، تجربه‌ی نسل‌های گذشته ما را از تکرار آزمون و خطاها بر حذر می‌دارد. به دلیل اهمیت ویژه تأثیری که بر ساخت زیر بناهای فکری جامعه دارد، این موضوع در حوزه علوم انسانی حساسیت برانگیز ترست.

انسانهای برخوردار از نبوغ فطری خدا دادی با تلاش و کوشش پیگیر به مراتب والایی رسیده و حاصل عمر خویشتن را در قالب سخنانی دل‌انگیز به بشریت عرضه داشته‌اند. آنان با بهره‌گیری از الهامات درونی و آموزه‌های پیامبران و مکاتب آسمانی، راز و رمز موفقیت در زندگی را کشف کرده و حرکت به سوی جامعه آرمانی را عملی‌تر کرده و آن را بطور ملموس به جامعه بشری عرضه داشته‌اند. دریغ آن است که انسانهای امروزی به بعضی از آن شخصیت‌ها توجه کرده و تنها به افتخار نمودن به آنها و ذکر بعضی از سخنانشان به عنوان کلامی شگفت آور و گوش‌نواز بسنده کنند.

طبقه روشنفکر و درس خوانده ایران از میان ادبای عرصه ادب عربی معاصر بیشتر با نام جبران خلیل جبران آشنا است و بعضی از کتابهای او را مشاهده کرده یا خوانده‌اند. و آن بدان دلیل است که بیشتر کتابهای او به اکثر زبانهای زنده ترجمه شده و بعضی از آن کتابها مانند «النبی» توسط چندین مترجم به زبان فارسی برگردانده شده است. شاید بعضی گمان برند که تنها جبران خلیل یک‌ه تاز عرصه ادب عربی معاصر است. بدون تردید عوامل متعددی سبب گشته که جبران خلیل در جهان بطور عموم و در ایران بطور ویژه چهره‌ای شناخته شده و نابغه‌ای کم نظیر به حساب آید. با آن که در بزرگی و شکوه جبران تردیدی نیست ولی معتقدیم در عرصه ادب عربی به ویژه دوره معاصر، نوابغ فراوانی هستند که کلامشان درس زندگی است و با نغمه‌های جان نوازشان به زندگی رنگ سبز خدایی می‌زنند و حیات را آرمان‌خیز و شوق آفرین می‌کنند. لازم است پژوهشگران ادبی این

شخصیت‌ها و همچنین راز و رمز پیروزی ایشان را بشناسند و دلایل برتری گفته‌ها و نوشته‌های آنان را مورد ژرف اندیشی قرار دهند.

ایلیا ابوماضی دوست و همکار و همراه جبران خلیل است این ادیب و شاعر لبنانی تنها شخصیتی نیست که برای ایرانیان ناشناخته مانده باشد بلکه شخصیت‌های فراوان دیگری هستند که لازم است به گونه‌ای در خور معرفی شوند تا جوانب ارزنده و برجسته زندگی و اندیشه‌شان مورد استفاده عموم قرار گیرد.

در اینجا لازم نمی‌دانیم به عواملی بپردازیم که ایلیا ابوماضی با تمام نبوغ و والایش ناشناخته مانده و مردم از درون مایه‌های آثارش بهره‌مند نگشته‌اند بلکه بیشتر در پی آنیم که او را معرفی کنیم. چون نمی‌توانیم درون مایه دیوانهای شعری پنج‌گانه او را عرضه داریم، بر آن شدیم در حد امکان راهی به سوی آن آبشخور گوارا هموار گردانیم. شاید مخاطبان گرانقدر، خویشی را در مقابل این پرسش احساس کنند: چرا به زندگی و شعر ایلیا ابوماضی پرداخته شده است؟

در روزگاری که انسانها خیلی زود به بن بست می‌رسند و عوامل بدبینی و آسیب پذیری فراوان است، آشنا شدن با افکار متعالی و فروزان ادیبی درد آشنا و استفاده از راه و روش او در رویارویی با دشواری‌های زندگی یک ضرورت است. کاربردی بودن و ملموس بودن اندیشه‌های ایلیا، جهان شمولی ایده‌ها و افکار او، آسیب ناپذیری و آموزش آن به مخاطبان، خوشبینی و تبیین راههای رسیدن به آن، شرقی بودن و شرقی ماندن - با وجود سال‌ها زندگی متمدنی در جهان غرب، فرهنگ پویا و اصیل و بسیاری از عوامل دیگر که ناگفته آشکار است، مؤلفان این نوشتار را بر آن داشت تا به انجام این کار همت گمارند.

دریافتیم که ایلیا ابوماضی بر فراز قرن‌ها ایستاده است. او تنها شاعر امروز و دیروز نیست. کلامش تاریخ مصرف ندارد و تابلویی زرین در تاریخ شعر عربی معاصر ترسیم نموده است که هیچ گاه غبار زمان بر آن نمی‌نشیند او شاعر همه عصرها و دوران‌هاست و چون

شاعری بهره‌مند است، مایل است دیگران را نیز بهره‌مند گرداند. او از همه لحظه‌های عمرش بهره برده و با آنکه همه عمرش با آسیب‌های گوناگون روبرو بوده است، سعی نموده کمتر آسیب ببیند. او شاعر صفا و صمیمیت و بی‌رنگی است. شاعر آرمانها و ایده‌آل‌ها، شاعر شور و نشاط و امید است و در سایه سار زندگی ایده‌آل بسر می‌برد، در زمان حال زندگی کرده با آنکه از گذشته و آینده هرگز غافل نگشته است. شاعر روزهای سبز زندگی است، و در یک کلام او از برترین شاعران مهجر (مهاجر) بوده و در شعر خود همواره عاشق آرمان‌های متعالی مانده است.

مجموعه حاضر در دو فصل تنظیم شده است. فصل نخست با عنوان: «ایلیا ابوماضی در عرصه حیات» شامل موارد زیر می‌باشد: اوضاع سیاسی اجتماعی، ادبی و فرهنگی لبنان، مروری بر زندگی شخصی و آثار شاعر، ایلیا ابوماضی در عرصه مطبوعات، مبارزات سیاسی و انجمن قلم، ایلیا ابوماضی از دیدگاه منتقدان، بررسی رگه‌های سمبولیستی در آثار ایلیا، دنیای بی‌نهایت شاعر و شیوه نگاه به سعادت و خوشبختی.

چون عرصه پنج دیوان شعری ایلیا ابوماضی و تلاش در درونمایه‌های آن میسر نبود سعی بر آن شد در فصل دوم با عنوان «گزیده‌ی اشعار» بیست و یک قطعه از اشعارش انتخاب و تقدیم شود. اشعار انتخاب شده در موضوعات مختلف است و چون برای تنظیم آن هیچ ترتیبی مناسب دیده نشد، بصورت الفبایی منظم گشت. جهت راهیابی به ژرفای اندیشه‌های نهفته در اشعار، مفردات دشوار هر بیت به فارسی ترجمه شده است.

هنگامی که مؤلفان خواستند تا نامی برای مجموعه برگزینند با نارسایی واژه‌ها مواجه شدند و بالأخره آن را «مروارید شرق» نامیدند، باشد که این عنوان گویای جنبه‌هایی از شخصیت بی‌پایان و بی‌منت‌های ایلیا ابوماضی باشد.

این کتاب کمک درسی بوده و مخاطب آن دانشجویان دوره کارشناسی رشته‌های زبان و ادبیات عربی، الهیات، و زبان و ادبیات فارسی است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز می‌توانند جهت پژوهشهای ژرف از درونمایه‌های اشعار و کتابشناسی آن بهره‌مند شوند. امید است انسان‌های واقع‌بین و حقیقت‌گرا به ویژه مردمان نیک اندیش و بزرگوار میهن اسلامیمان از جمله جوانان عزیز و گرانقدر که آینده سازان جامعه اسلامی‌اند بتوانند هر چه بیشتر و بهتر از این مجموعه بهره‌ور شوند و با این گام راه خود را بسوی آثار دیگر هموار سازند و زندگی خویش و دیگران را هر چه بهتر بسازند. پروردگارشان خوشنود و خودشان خرسند باشند.

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین و هوالموفق و المعین.

سید فضل الله میرقادری

جواد دهقانیان